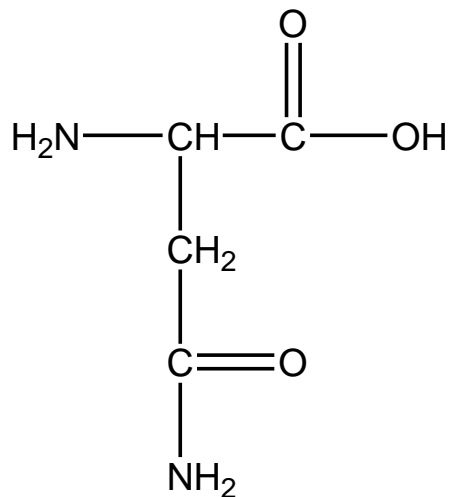
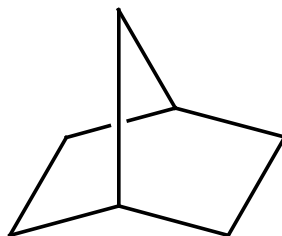
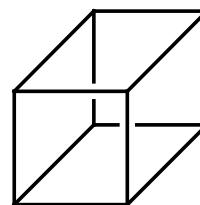
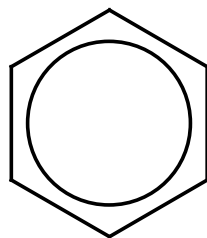

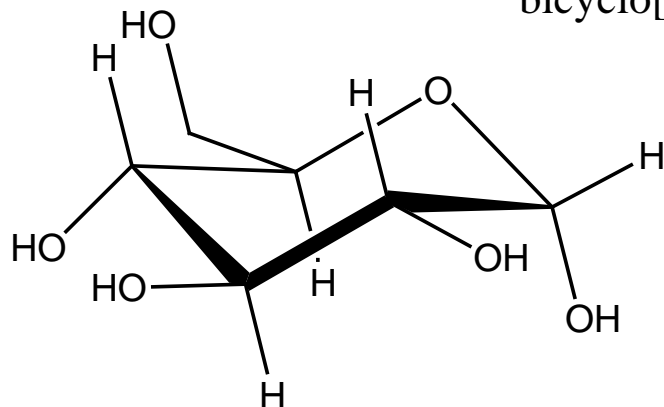
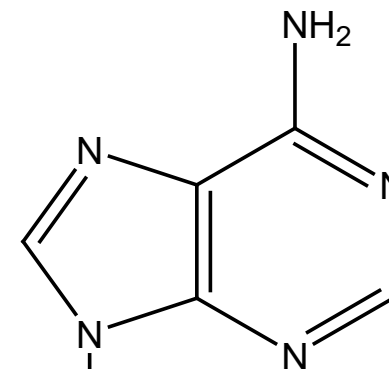
2. Struktura molekul

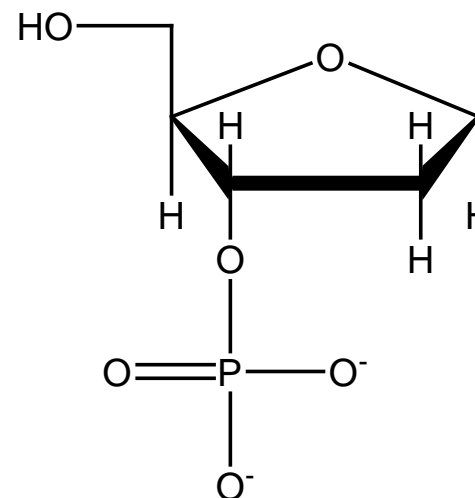
2,4-diamino-4-oxobutanoic acid
(asparagin)

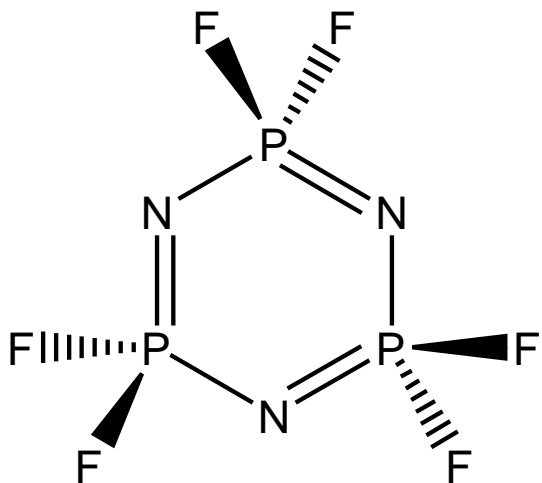

bicyclo[2.2.1]heptane

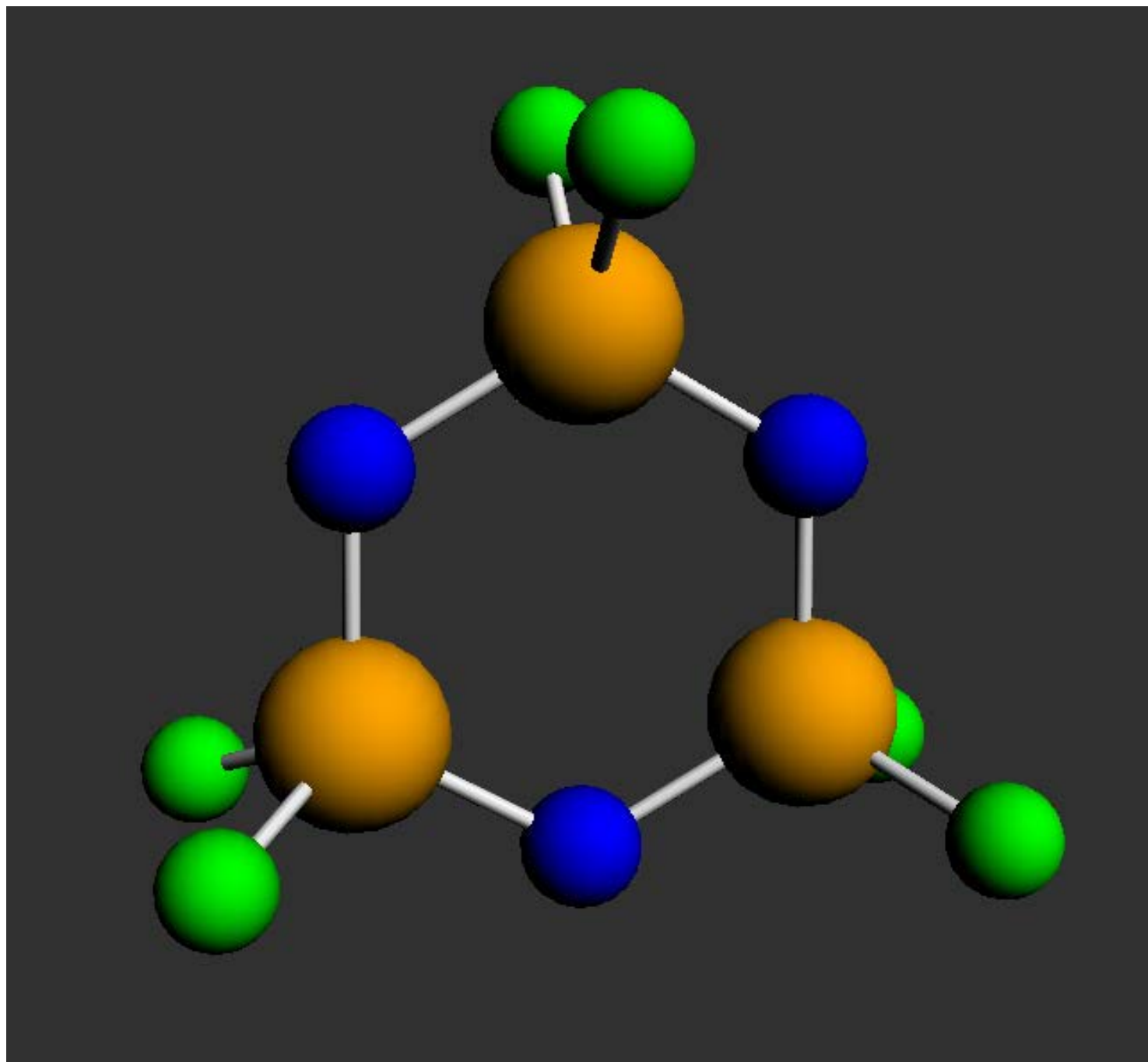

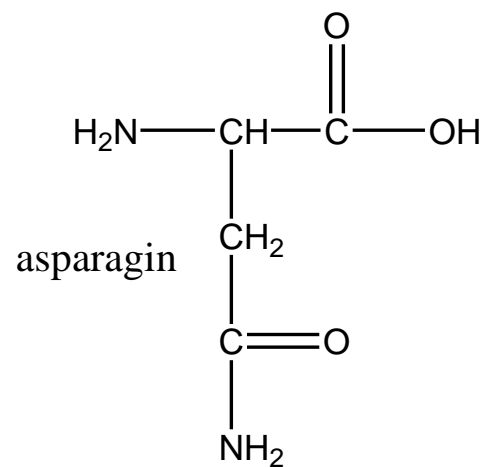
(2*S*,3*S*,4*R*,5*S*)-6-(hydroxymethyl)-tetrahydro-2*H*-pyran-
2,3,4,5-tetraol

násobné vazby?
účast d-elektronů?
„aromatická“?

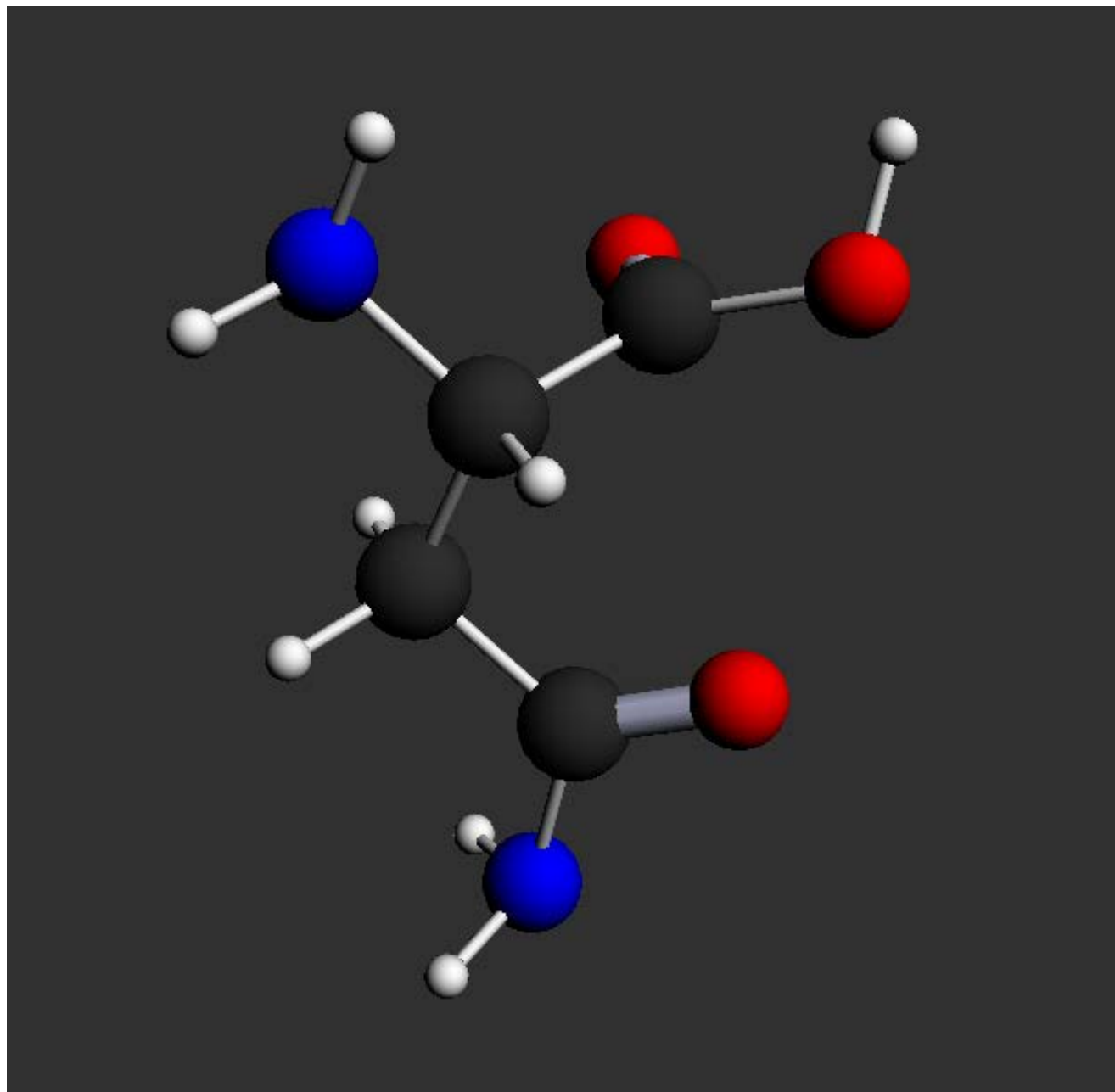

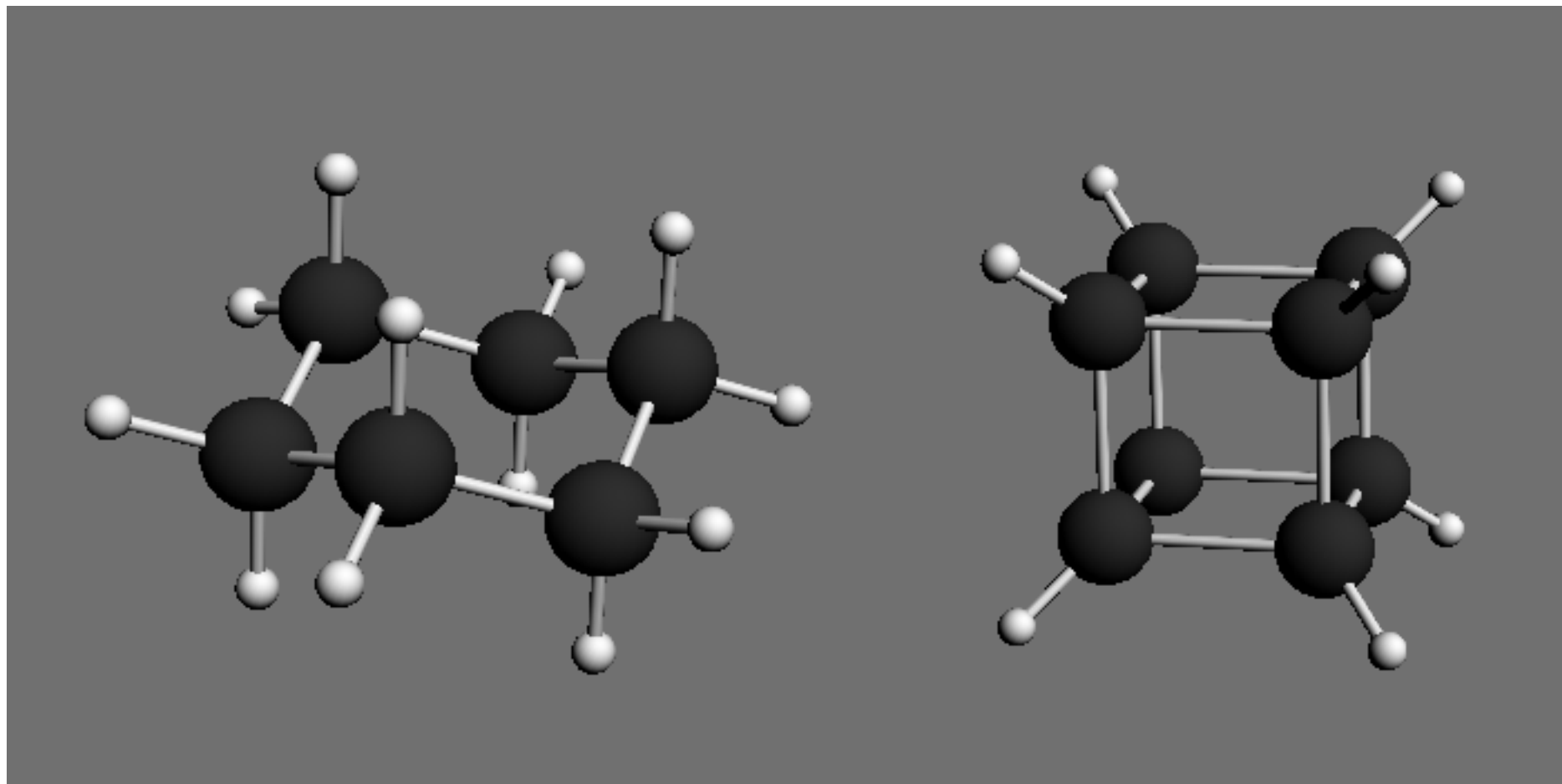
2,4-diamino-4-oxobutanoic acid

17 jader

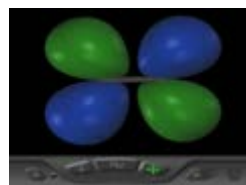
70 elektronů

The Molecule of the Month

<http://www.chm.bris.ac.uk/motm>

Molekulové orbitály homonukleárních diatomických molekul prvků druhé periody

https://is.muni.cz/auth/elportal/?fakulta=1431;obdobi=4663;kod=C4660;nbloku=SEM_01;nbloku=SUMA;id=845813

AIM – Atoms In Molecules

2005 Parr *J.Phys.Chem.* „AIM je užitečný koncept, ale nelze ho experimentálně prověřit...“

2009/X CAS: přes 50 milionů substancí a přes 61 milionů sekvencí

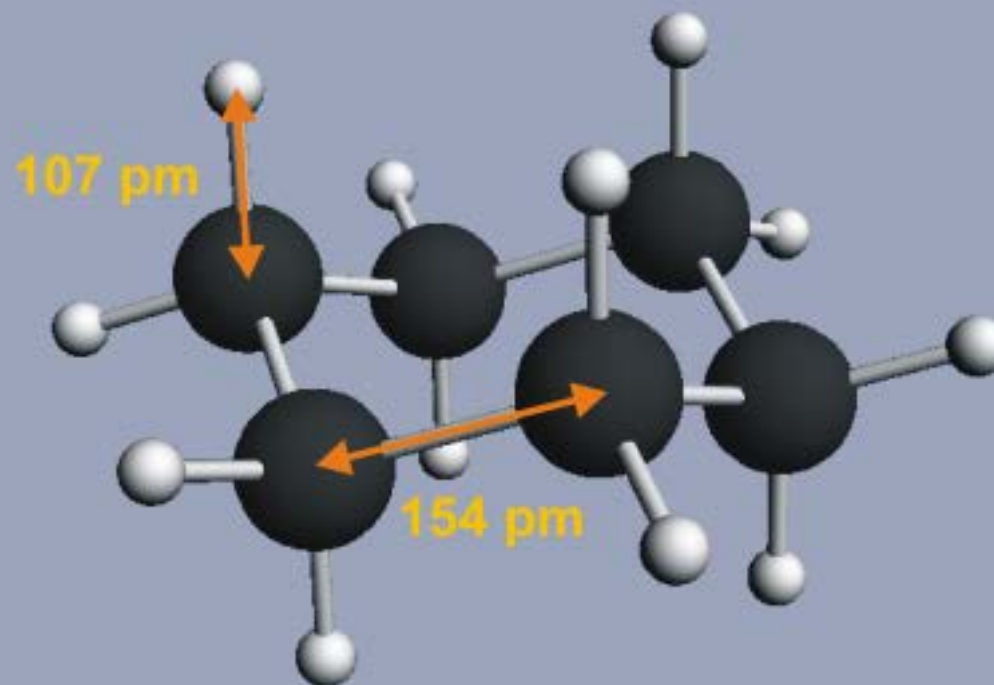
JÁDRA ... (geo)metrická struktura - Born-Oppenheimer
souřadnice jader jsou parametry ve stacionární
Schrödingerově rovnici → PES
souřadnice x,y,z | Z-matice

ELEKTRONY ... Ψ | elektronová hustota - DF

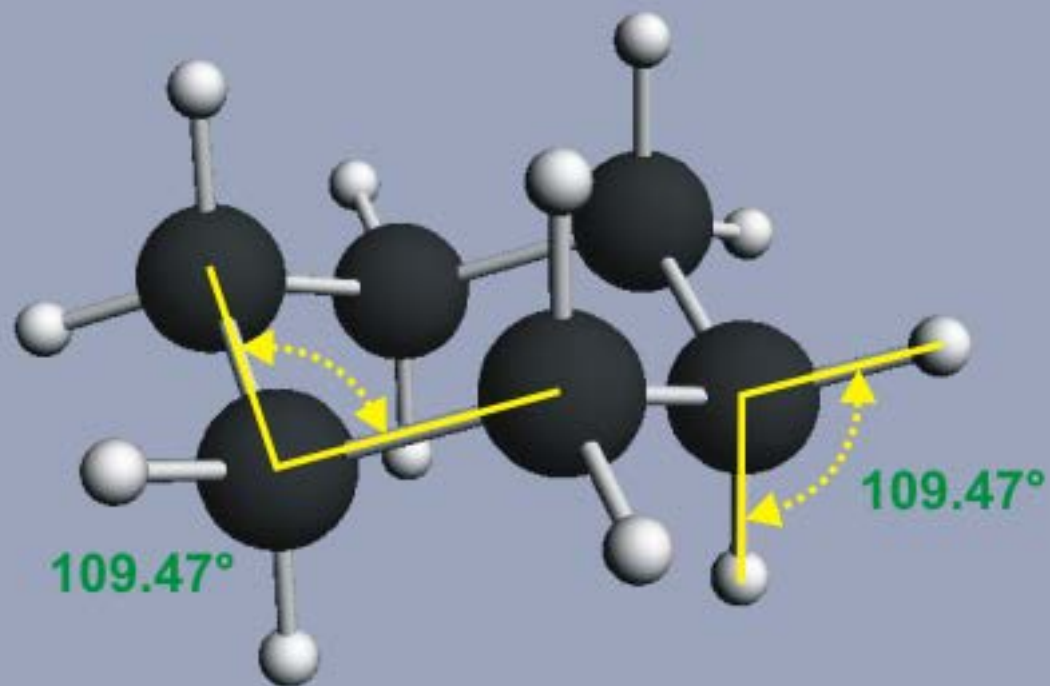
ELEKTROMAGNETICKÉ POLE + PAULIHO PRINCIP

izomery, „vazby“, topologie,

(1) vzdálenost jader - "délka vazby"

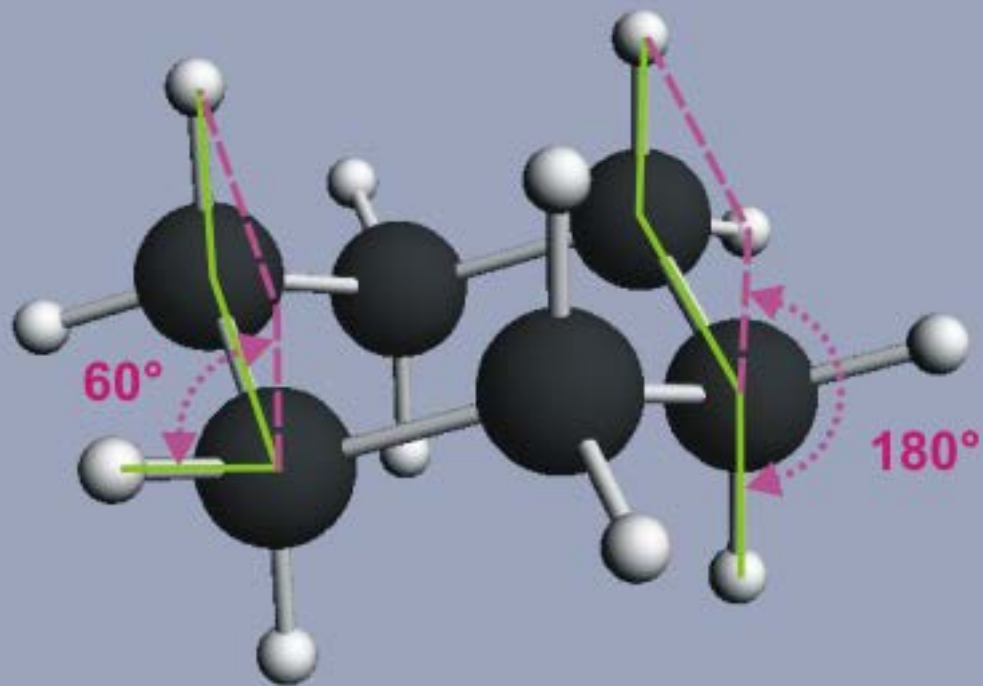

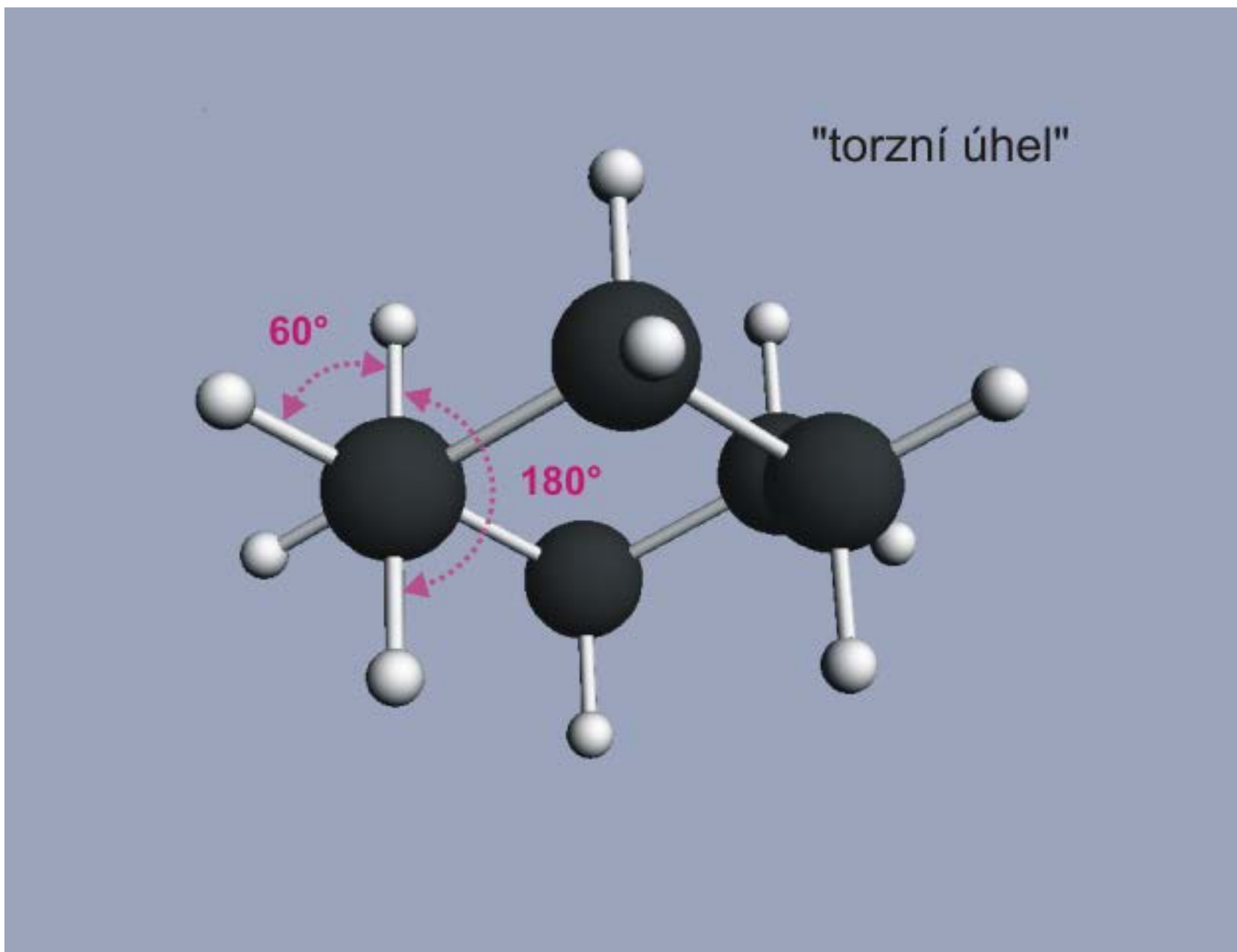
(2) tři jádra - "vazebný úhel"

(3) čtyři jádra - "torzní úhel"

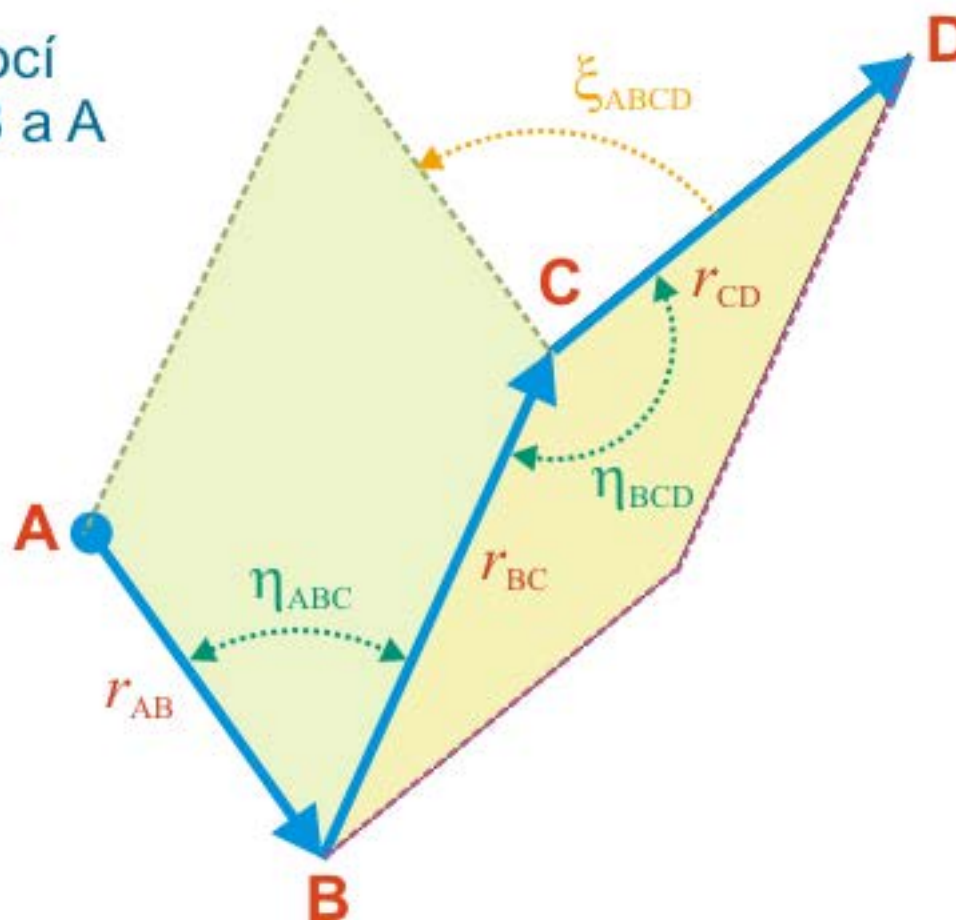

popis geometrie molekuly pomocí **Z-matice** (vnitřní souřadnice)

polohu jádra D lze určit pomocí
tří předcházejících jader C, B a A
zadáním vzdálenosti od CD,
vazebného úhlu BCD a
torzního úhlu ABCD

$$\eta \in \langle 0; 180 \rangle$$

$$\xi \in \langle 0; \pm 360 \rangle$$

Celková energie molekuly

$$E = \varepsilon_{\text{el}} + \varepsilon_{\text{vib}} + \varepsilon_{\text{rot}} + \varepsilon_{\text{trans}}$$

- základní stav
- energie nulového bodu
- spojitá změna translační energie
- Boseho kondenzace
- nerigidní molekuly

Elektronová struktura molekul

počet elektronů ... náboj

spin elektronů ... multiplicita $2S + 1$

- **singlet** - drtivá většina molekul v základním stavu
- **dublet** - radikály
- **triplet** - excitované stavy molekul
- kvartet, kvintet... (sloučeniny d-elementů)

orbitaly (MO LCAO)

východisko ke kvantitativnímu popisu (víceelektronové funkce)

kvalitativní teorie (interakce orbitalů, překryv)

orbitaly:

vazebné – antivazebné (energie)

obsazené – neobsazené (2; 1; 0)

hraniční (FO) – dominantní úloha (struktura i reaktivita)

- HOMO - donorní vlastnosti
- LUMO - akceptorní vlastnosti
- SOMO (nepárový elektron)

př.: tvar molekuly určuje maximální separace HOMO a LUMO

Hyperplocha potenciální energie – PES

- počet vnitřních souřadnic molekuly:

$3N - 6$ nebo $3N - 5$ pro lineární molekuly

- souřadnice jader jsou parametry řešení Schrödingerovy rovnice $E = E(Q_1, Q_2, Q_3, \dots, Q_i, \dots, Q_{3N-6})$
- každý elektronický stav má svou PES
- součet potenciální energie jader a celkové energie elektronů (potenciální + kinetická) představuje efektivní **potenciál**, v němž se pohybují jádra – proto **PES**

STACIONÁRNÍ BODY $\frac{\partial E}{\partial Q_i} = 0$ pro všechna i

- lokální maxima („špice“) jsou chemicky nezajímavá $\frac{\partial^2 E}{\partial Q_i^2} < 0$
- **lokální minima** ... stabilní seskupení jader (molekula, izomer)

$$\frac{\partial^2 E}{\partial Q_i^2} > 0$$

- **sedlové body** prvního řádu ... tranzitní stavy reakcí

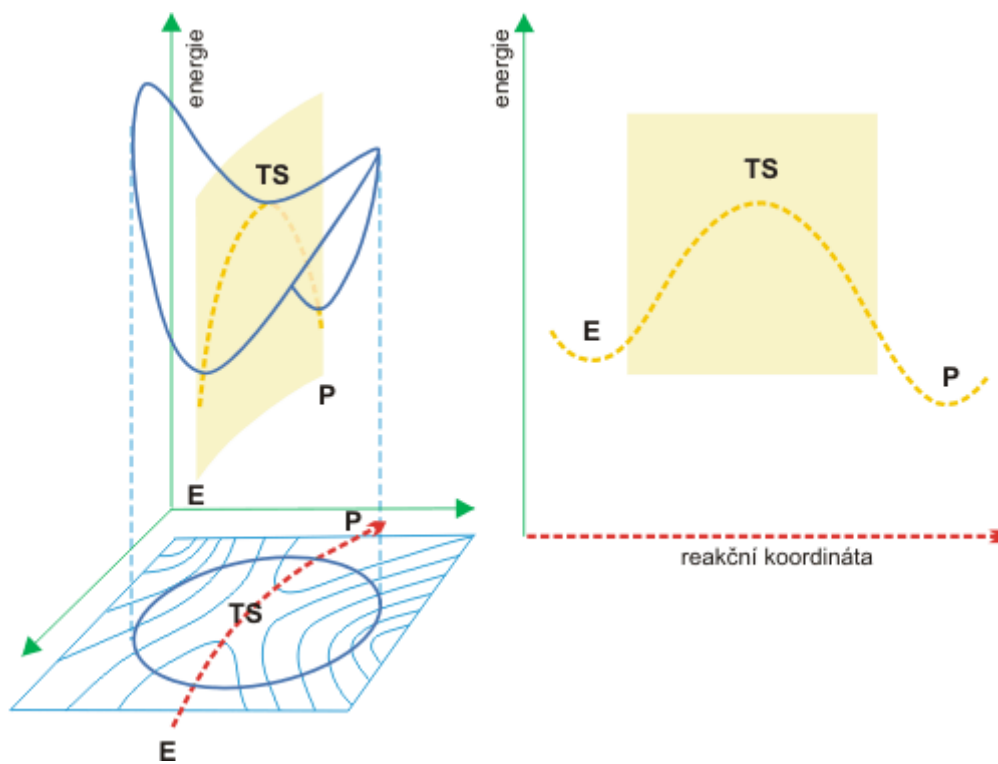
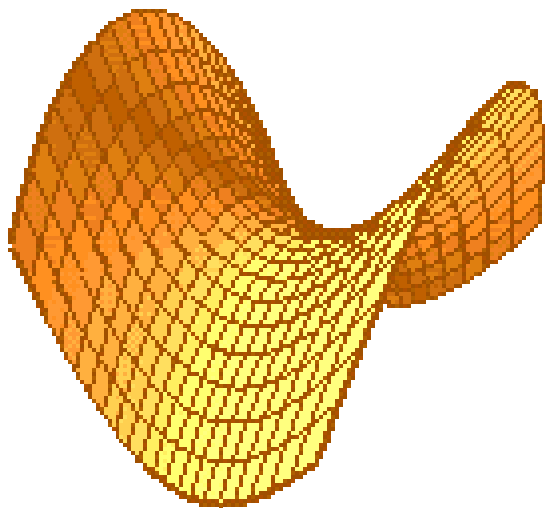
$$\frac{\partial^2 E}{\partial Q_i^2} > 0 \text{ pro } 3N - 7 \text{ souřadnic a } \frac{\partial^2 E}{\partial Q_{\text{r.k.}}^2} < 0$$

- ⇒ r.k. – reakční koordináta popisuje mechanismus
- ⇒ energetické nároky (bariéra) určují rychlost reakce

Sedlo

TAK (11. téma)

Symetrie molekul

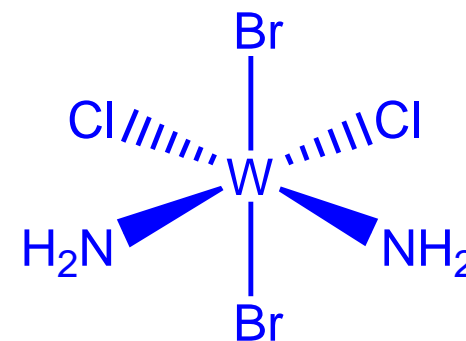
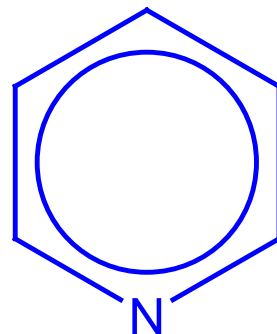
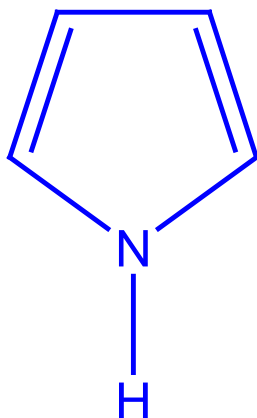
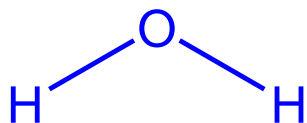
prvky & operace symetrie

prvek	operace	symbol	počet operací	poznámka
identita	neudělat nic	E	1	obdoba násobení jedničkou
vlastní osa	otočení	C_n	n	n je četnost osy; otáčíme o úhel $2\pi/n$
nevlastní osa	otočení a $\perp$ zrcadlení	S_n	n nebo $2n$	n jako u C_n ; zrcadlíme v rovině kolmé na osu
rovina	zrcadlení v rovině	σ	1	$\equiv S_1$
střed symetrie	zrcadlení ve středu	i	1	$\equiv S_2$

bodová symetrie (fixní bod při operacích)
všechny operace symetrie tvoří **grupu** symetrie ...

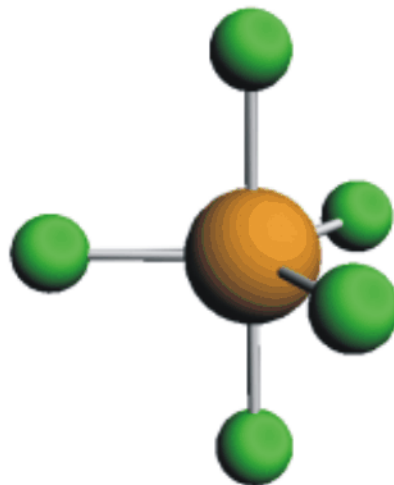
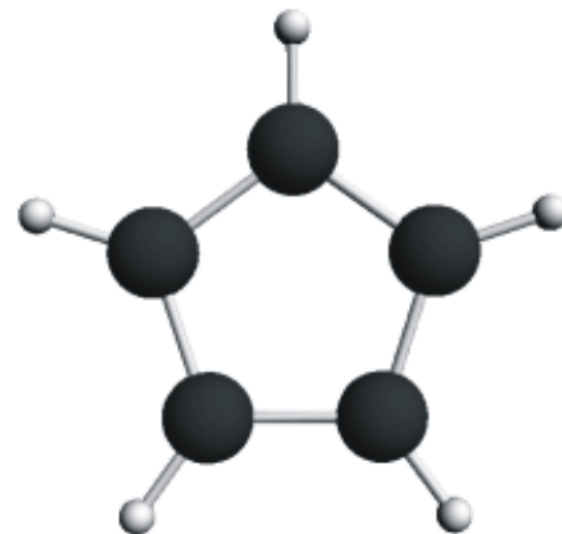
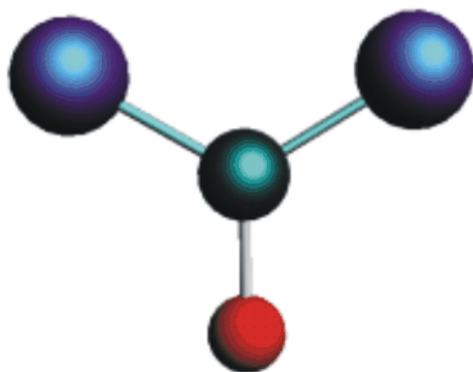
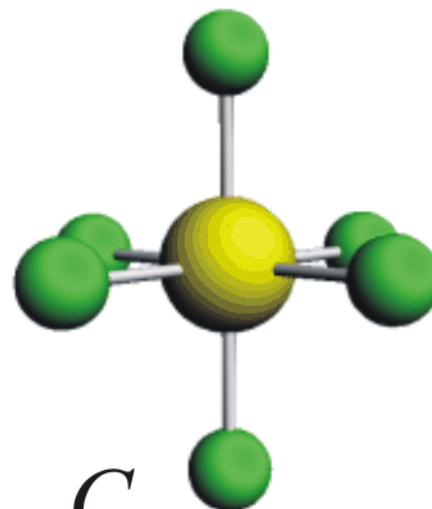
př.: $\text{H}_2\text{O} - C_{2v}$

stejnou symetrii má:

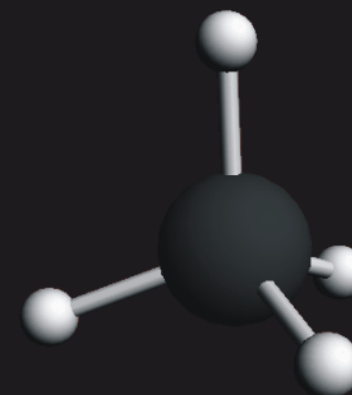
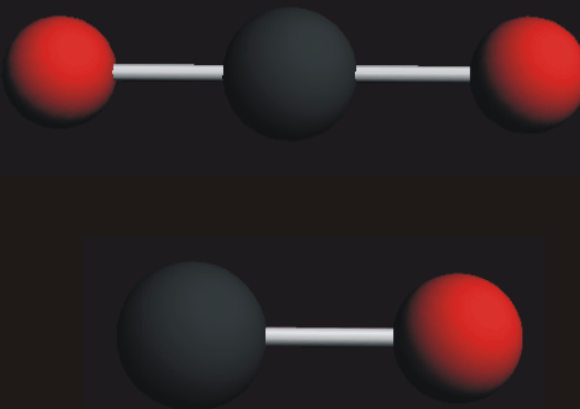
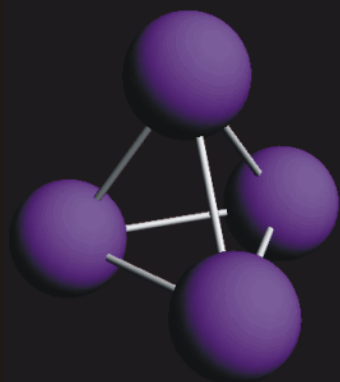
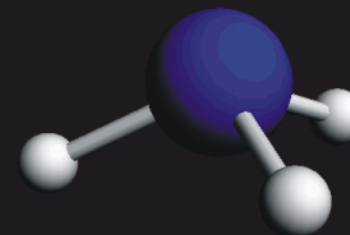
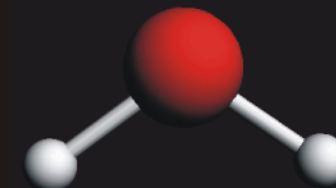
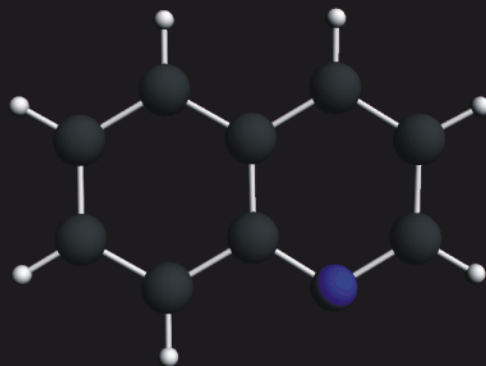
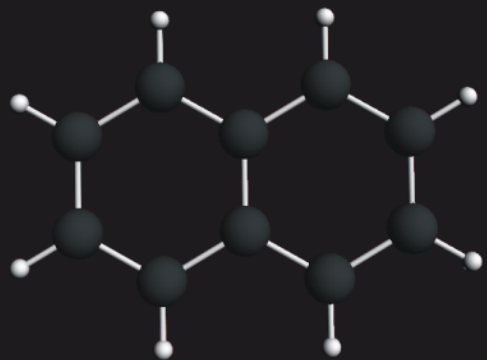

geometrie, spektroskopie,
elektronová struktura (klasifikace MO a jejich interakcí),
reaktivita (zachování orbitalové symetrie)

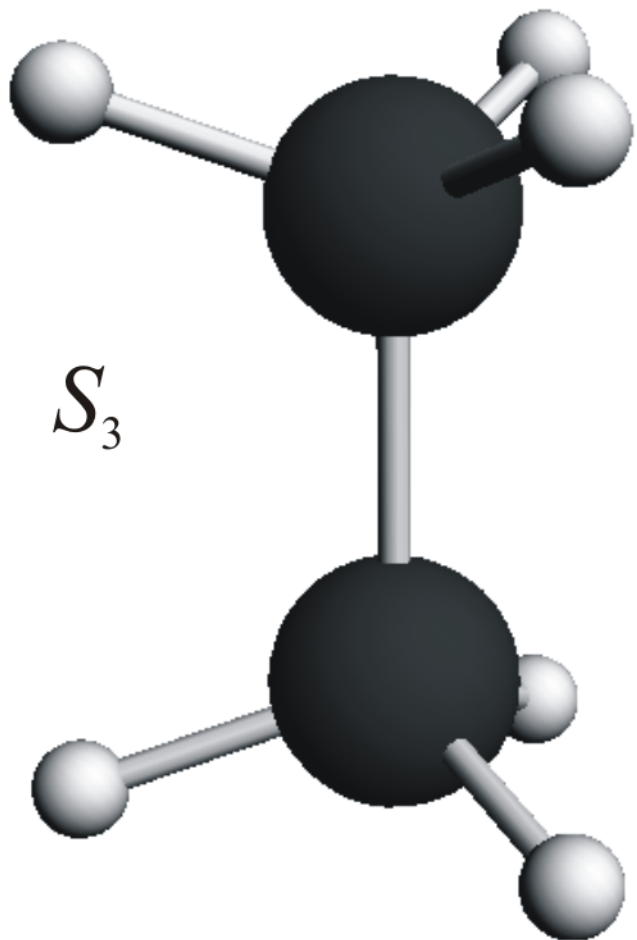
vlastní osa

 C_3 C_5 C_2 C_4

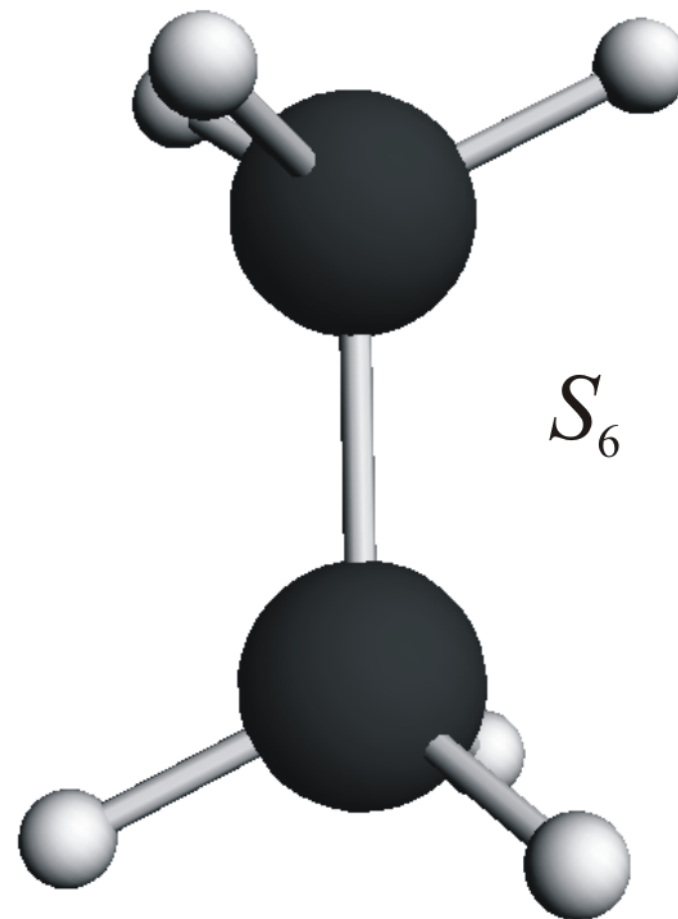
rovina symetrie

rotačně reflexní osa

střed symetrie

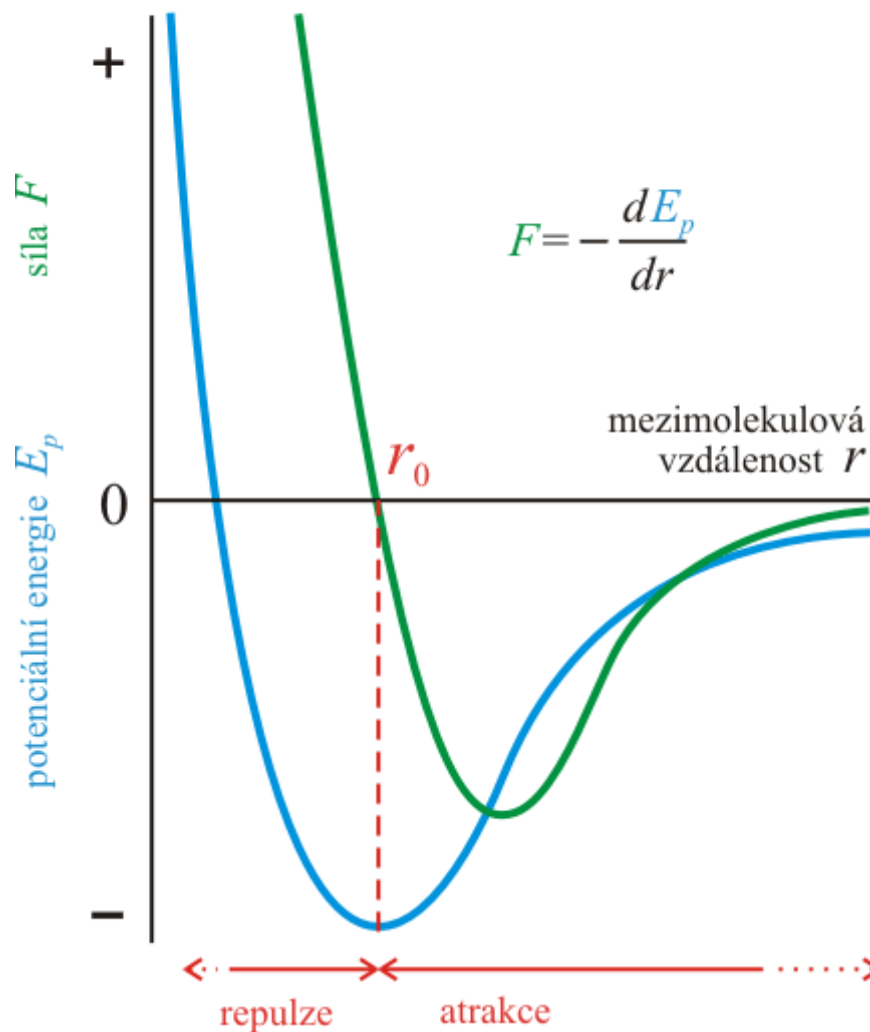
střed symetrie

Mezimolekulové interakce

projev elektromagnetického pole

„van der Waalsovy síly“

Interagující molekuly
potenciální energie interakce
a odpovídající síla

Závislost síly a energie mezimolekulových interakcí
na vzdálenosti r a typické hodnoty interakční energie E_p

interakce	síla	energie	$E_p / \text{kJ mol}^{-1}$
<i>ion - ion</i>	r^{-2}	r^{-1}	-700
<i>ion - dipól</i>	r^{-3}	r^{-2}	-70
<i>ion - (indukovaný dipól)</i>	r^{-5}	r^{-4}	-70
<i>dipól - dipól</i>	r^{-7}	r^{-6}	-15
<i>dipól - (indukovaný dipól)</i>	r^{-7}	r^{-6}	-1
<i>disperze</i>	r^{-7}	r^{-6}	-50
<i>repulze</i>	r^{-13}	r^{-12}	